

kunst, heel gewoon...

KUNST DRAAGT BIJ AAN DE KWALITEIT VAN LEVEN

'Kinderen zijn durvers. Anders dan een volwassene is een kind niet bang om fouten te maken. Ooit, ergens tijdens ons leven, verliezen we dat vermogen om onze mogelijkheden te onderzoeken. Je kunt je talenten niet ontdekken als je niet op ontdekkingsstocht gaat. Je kunt je talenten niet ontwikkelen als je niet bereid bent om risico's te nemen. Of zoals Bruce Springsteen zingt: 'You can't start a fire without a spark'. En daarom is deelname aan kunst en cultuur essentieel: zo bied je kinderen, jongeren en volwassenen blijvend kansen op het ontdekken en ontwikkelen van hun eigen talenten. (Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, 18 januari 2010).

De basis voor de actieve deelname aan kunst en cultuur wordt jong gelegd door kunst- en cultuureducatie én amateurkunst. Het betekent talentontwikkeling in en buiten het onderwijs. Kinderen hebben meer nodig dan rekenen en taal om zich te ontwikkelen. In een rijke leeromgeving verwerven ze de noodzakelijke competenties om maatschappelijk en menswaardig te kunnen leven en functioneren.

Politieke partijen en hun woordvoerders zeggen hierover het volgende:

Actieve deelname aan kunst en cultuur is bij uitstek een terrein waarop een kind, ongeacht zijn herkomst of het opleidingsniveau van zijn ouders, zijn talenten kan ontdekken en ontplooien. Bovendien helpt het de leerprestaties en gemeenschapszin van kinderen op school te verbeteren. Kunst en cultureel erfgoed dragen bovendien bij aan de identiteitsbeleving en de persoonlijke expressie van mensen en spelen een rol bij integratie en emancipatie van verschillende bevolkingsgroepen. Het is daarom essentieel dat leerlingen al op school kennismaken met kunst en cultuur. De samenwerking en samenhang tussen culturele instellingen en (brede) scholen moet daarom verder gestimuleerd worden.

Het werkt. Meer aandacht in het onderwijs voor cultuureducatie, zo zegt het Sociaal Cultureel Planbureau, vergroot, naast andere competenties, het vermogen om van de kunsten te genieten. Is het niet in de puberteit en het daarop volgende spitsuur in het leven - carrière en jong gezin - dan wel in de rustiger jaren daarna (SCP 2010).

Behalve een persoonlijke verrijking brengen cultuureducatie en amateurkunst meer teweeg. Ze bevorderen sociale cohesie, maatschappelijke participatie, de gezondheid en de economie.

PERSOONLIJKE ONTWIKKELING

Genieten en beoefenen van kunst en cultuur verschaft mensen wortels. Het versterkt hun binding met het verleden, het heden en de eigen omgeving. Kunsteducatie vergroot hun kunstzinnige en creatieve vermogens en hun inzicht in kunstvormen. Door kunsteducatie kunnen mensen gemotiveerd kiezen uit het kunstaanbod en actief deelnemen aan het culturele leven. Cultuur is een middel tot expressie, persoonlijke ontplooiing, maatschappelijke betrokkenheid en een rijker leer- en leefklimaat.

Mensen, zo blijkt, leren door hun actieve deelname aan kunst en cultuur samenwerken en creatief denken en handelen. Ze draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, burgerschap en sociale verbondenheid (KEA European Affairs 2009).

Politieke partijen en hun woordvoerders zeggen hierover het volgende:

Als je jonge mensen tot ontwikkeling brengt, is dat niet alleen een kwestie van kennis en ook niet alleen een kwestie van vaardigheden. Het gaat ook om het hart, om emoties. Het onderwijs moet heel de mens ontwikkelen en kunst en cultuur kunnen daarin een belangrijke rol vervullen.

Ook betrokkenheid bij amateurkunstverenigingen is gewenst. Teveel staan verenigingen op zichzelf, terwijl uit relaties tussen verenigingen boeiende wisselwerkingen kunnen voortkomen. Relaties tussen toneelverenigingen van ouderen en jongeren, amateurkunst en professionele podia, nieuwe en oude kunstvormen, nieuwe en aanwezige culturen zorgen voor wederzijds begrip, verbreding van het blikveld en versterking van de onderlinge samenhang. En, juist voor ouderen kan kunstbeoefening een vitale manier zijn om vorm en inhoud aan het leven te geven.

PARTICIPATIE

Met kunst en cultuur hebben bestuurders een krachtig middel in handen om de maatschappelijke deelname en gemeenschapsvorming te bevorderen. Want in toneelclubs, koren, blaasorkesten en leesclubs ontmoeten mensen elkaar. Ze leven hun passie uit en maken zichzelf én anderen daar blij mee. Ouderen in festivals, koren en op het toneel, jongeren in bandjes, koren en jeugdtheaterscholen op de planken: amateurkunst is vermaak, talentontwikkeling, zien en gezien worden. Dat kweekt saamhorigheid en wederzijdse waardering, van jong tot oud. Niet voor niets zijn in deze sector één miljoen vrijwilligers wekelijks actief. Kunstbeoefening is niet iets op een elitair eilandje, maar staat midden in de samenleving.

Kunstinstituten gaan verbindingen aan met buurt- en wijkwerk, jeugdwelzijnsorganisaties, jeugdhulpverlening, bureaus voor toerisme en sportclubs en sportfederaties. Welzijn en onderwijs werken steeds vaker samen met culturele partners. Samen creëren ze bijvoorbeeld zinvolle vrijetijdsbesteding voor jongeren en volwassenen en ontwikkelen ze community arts projecten in wijken en buurten.

Onderzoek wijst uit dat intensief cultuuronderwijs op middelbare scholen het percentage vroegtijdig schoolverlaters kan halveren (O'Connor 2007; Marlet 2010). Uit de modernisering van het gevangeniswezen blijkt verder dat de actieve deelname van gedetineerden aan kunst en cultuur een succesvollere terugkeer in de samenleving bevordert (Strategisch kader MGW 2009).

Politieke partijen en hun woordvoerders zeggen hierover het volgende:

Bestedingen van publiek geld aan cultuur hebben een cultureel en een sociaal doel; zingeving en duiding van leven, vernieuwing en geestelijke groei van een maatschappij en de creatie van gedeelde identiteiten. Kunst en cultuur kunnen daarom mensen samenbinden en bijdragen aan maatschappelijke betrokkenheid.

Met kunst en cultuur valt - beleidsmatig - juist in buitenwijken een wereld te winnen. Niet alleen omdat daar de mensen leven die niet automatisch met het culturele leven in aanraking komen, maar ook omdat de problemen waar men daar mee kampt, zoals het gebrek aan sociale cohesie, hun gevoel van onveiligheid en anonimiteit, met kunst en cultuur te lijf kunnen worden gegaan.

KUNST EN SAMENLEVING

Verschillende studies laten zien dat de actieve deelname aan culturele activiteiten in stad, dorp, wijk en buurt leiden tot meer zelfvertrouwen, meer sociale contacten en een groter gevoel van veiligheid en tevredenheid met de woonomgeving. Ook leidt het tot meer vertrouwen in de gemeenschap en in de gemeenschappelijke identiteit (Marlet 2010).

Kunst in de openbare ruimte werkt eveneens verbindend. Kunstenaars scheppen bakens in een snel veranderende omgeving door vast te leggen wat was of te benadrukken wat verandert. Hun kunstwerken leren ons opnieuw kijken naar onze omgeving. Ze bieden verwondering, houvast en betrokkenheid.

Politieke partijen en hun woordvoerders zeggen hierover het volgende:

Een goed cultureel en artistiek klimaat draagt ertoe bij dat mensen graag in een stad willen wonen, werken en verblijven. Een behoorlijk cultureel en creatief voorzieningsniveau heeft ook indirecte economische effecten: het draagt bij aan de aantrekkelijkheid van steden voor toeristen, bedrijven en bewoners. Als je een wijk wilt opbouwen, zijn kunst en cultuur de instrumenten voor gemeenschapszin.

KUNST EN GEZONDHEID

Kunst en cultuur worden in de ouderenzorg en verzorgingshuizen steeds bewuster ingezet om mensen actief en gezond te houden. In het algemeen blijken culturele activiteiten steeds duidelijker een factor van belang te zijn voor onze gezondheid. Het *State of the Field Report* van de Society for the Arts in Healthcare in de USA (2009) noemt ongeveer tachtig onderzoeken, uitgesplitst naar muziek, beeldende kunst, vormgeving, dans, theater en literatuur. De resultaten wijzen allemaal in dezelfde richting: kunst heeft onmiskenbaar een positieve invloed op de genezing en de gezondheid van patiënten. Het herstel verloopt voorspoediger, zowel fysiek, mentaal als emotioneel. Dit resulteert in een korter verblijf in de kliniek of het verzorgingshuis (Van de Haterd 2010). Ook voor jongeren is kunst gezond. Van Overbeek (2006) constateert een positief effect van dansen. Dans is steeds meer een middel om jongeren in beweging te krijgen. Dans maakt bewegen weer 'hip'. Het blijkt dan ook dat dansen een waardevolle bijdrage levert aan het behalen van de Nederlandse Norm Gezond Bewegen en de fitnorm.

Politieke partijen en hun woordvoerders zeggen hierover het volgende:

Het zou winst zijn als kunst en cultuur gebruikt zou worden om beleidsdoelen te realiseren, of dat nu op het terrein van gezondheidszorg, integratie, jeugdbeleid, veiligheid, toerisme of ruimtelijke ontwikkeling is.

KUNST EN ECONOMIE

Kunst en cultuur zijn ook van economisch belang, zo blijkt uit een aantal recente onderzoeken. Geppert & Geppert (2008) onderzochten voor de provincie Limburg de economische betekenis van cultuur. Zij concludeerden klip en klaar dat investeren in cultuur geld oplevert, banen genereert en aanzienlijk bijdraagt aan innovatie, educatie en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. En ook de creatieve sectoren – zoals kunst, media, entertainment, vormgeving, architectuur, computergames, mode, reclame - doen het goed in Nederland. Zij voegen waarde toe aan economie, cultuur én maatschappij. Er werken ongeveer 261.000 mensen in deze sectoren en de groei van werkgelegenheid is er de afgelopen jaren bovengemiddeld. Bovendien is er een rechtstreeks verband tussen het aantal culturele voorzieningen – podia en productie – en het aantal hoger opgeleiden in een stad. Ofwel, kunst bevordert de kenniseconomie (Marlet 2010). Noordman en Van Dijk (2009) onderzochten geldstromen binnen de vrijetijdsmarkt van kunsteducatie en amateurkunst. Ze wilden niet alleen achterhalen hoeveel geld hier precies in omgaan, maar ook hoe ver die geldstromen reiken. Amateurkunstenaars geven 2,75 miljard euro uit aan hun kunstbeoefening en dat geld komt onder meer terecht bij de detailhandel, instellingen voor

kunsteducatie en de vervoersector. Investerings in kunst hebben hun economische doorwerking, zo blijkt uit dit onderzoek.

Politieke partijen en hun woordvoerders zeggen hierover het volgende:

Het actief en passief beleven van kunst en cultuur is belangrijk voor iedereen. Een goed cultuuraanbod heeft een positieve invloed op de sociaaleconomische positie, het vestigingsklimaat en de amateurkunst in een regio. Een bloeiend kunstenklimaat draagt bij aan een creatieve samenleving en economie.

KUNST, HEEL GEWOON... - U KUNT NU UW PARTIJ MEESPELEN

Wij willen eraan bijdragen om een brede actieve deelname aan kunst en cultuur ook voor de toekomst te waarborgen. Die deelname bevordert immers – zo blijkt - de kwaliteit van leven en samenleven. Dat doen we samen met overheden, met kunst- en cultuurinstellingen, met scholen en lerarenopleidingen, met verenigingen voor amateurkunsten en centra voor de kunsten, met instellingen voor welzijn, jeugd- en gezondheidszorg en met vele andere partijen.

Wij vragen voor actieve deelname aan kunst en cultuur geen extra geld, maar wij maken samen met u de meerwaarde ervan zo zichtbaar mogelijk en de investering erin verantwoord. Speel nu als politieke partijen uw partij mee - juist nu - en straks bij de nieuwe minister van Onderwijs en Cultuur, bij de premier, de regering en parlement.

Een actieve deelname aan kunst en cultuur betekent:

- dat alle kinderen zich in ten minste één kunstdiscipline ontwikkelen!
- dat kinderen en jongeren in en buiten de school – zowel in de grote steden als in de regio's - laagdrempelig, goed en voor iedereen betaalbaar kunst- en cultuuronderwijs krijgen, dat tot verbindingen leidt met amateurkunst, community arts en andere vormen van kunstbeoefening! Meer zingen in de klas en muzikles op school is een goed begin!
- een inzet op brede scholen, waar ook nu al samengewerkt wordt met bibliotheek, centrum voor de kunsten, theater, museum, amateurkunstvereniging en kunstenaars en met andere partners zoals gezondheidszorg, sport- en welzijnsinstellingen!
- een inzet op de maatschappelijke deelname door en de persoonlijke ontwikkeling van kinderen in achterstandsposities, waardoor bijgedragen wordt aan een creatieve en innovatieve samenleving voor iedereen: in iedere stad een jeugdcultuurfonds!
- een inzet voor de verankering van kunst- en cultuureducatie in lerarenopleidingen voor het primair en voortgezet onderwijs!
- een inzet op kunstbeoefening voor en door iedereen – nu nemen daar slechts 8,7 miljoen (!) burgers aan deel – om talenten te ontdekken en ontwikkelen, om de leefbaarheid van dorpen, wijken en steden te vergroten en om de sociaaleconomische positie te versterken!
- een inzet op de deelname aan kunst en cultuur voor alle ouderen als kwaliteit en zingeving van leven!

Verantwoordelijk voor deze oproep zijn Cultuurnetwerk Nederland (Piet Hagenaars), Erfgoed Nederland (Richard Hermans), Fonds voor Cultuurparticipatie (Jan Jaap Knol), Jeugdcultuurfonds Nederland (Bertien Minco), Kunstconnectie (Ap de Vries), Kunstfactor (Tom de Rooij), Nederlands Centrum voor Volkscultuur (Ineke Strouken) en Raad van Twaalf (Connie Verberne).